

اتحادیه صادرکنندگان
فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی

پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی

نفتا | MTBE | آیزوفید و آیزوریسایکل | حلال‌ها (۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳) | رافینیت

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی (پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی) -
هفته اول مهر ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۴۹۰۸

تاریخ انتشار: مهر ۱۴۰۵

فهرست

۱	مقدمه
۲	۱. نفتا
۲	۲. MTBE
۲	۳. آیزوفید
۳	۴. آیزوریسایکل
۵	۵. حلال‌ها
۵	۵-۱. حلال ۴۰۲
۶	۵-۲. حلال ۴۰۴
۷	۵-۳. حلال ۵۰۲
۸	۵-۴. حلال ۵۰۳
۱۰	۶. رافینیت
۱۱	جمع‌بندی

مقدمه

خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی از حلقه‌های کلیدی زنجیره انرژی و صنایع پایین‌دستی کشور به شمار می‌روند. نوسانات این بازار می‌تواند به‌طور مستقیم بر روند تأمین مواد اولیه، برنامه‌ریزی تولید، رفتار معاملاتی فعالان صنعتی و جهت‌گیری قیمت‌ها در بخش‌های وابسته اثر بگذارد. در این میان، خوراک‌های مورد استفاده در واحدهای هیدروکربنی، از جمله نفتا، MTBE، آیزوفید و آیزوریسایکل، در کنار برش‌های حلالی و رافینیت، به دلیل نقش تعیین‌کننده در تولید هیدروکربن‌ها، سوخت‌ها، حلال‌ها و سایر محصولات پالایشی و پتروشیمیایی، از اهمیت ویژه‌ای در تحلیل‌های هفتگی بازار برخوردارند.

اهمیت بررسی این گروه از محصولات در هفته مورد بررسی، صرفاً به رفتار معاملاتی آن‌ها در بورس انرژی محدود نمی‌شود. سازمان ملی استاندارد ایران در تاریخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۵، کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» به شماره ۱۱۱۱۱۰۱۳۵ را، همراه با شرایط و ضوابط اجرایی، برای مدت سه ماه ابلاغ کرد. در این ابلاغیه، فهرستی از مواد اولیه مورد نیاز برای تولید هیدروکربن‌های مذکور ارائه شده و واحدهای تولیدی مشمول ملزم هستند محصولات خود را مطابق مواد اولیه تعیین‌شده در این فهرست تولید کنند. پس از پایان مهلت سه‌ماهه اولیه، کد عمومی مذکور مجدداً توسط سازمان ملی استاندارد ایران به مدت شش ماه تمدید شد و اعتبار آن تا تاریخ ۱۴۰۵/۱۲/۲۵ ادامه یافت. از این رو، الزامات و فهرست مواد اولیه تعیین‌شده در این کد، در دوره مورد بررسی گزارش نیز همچنان مبنای قابل استناد برای واحدهای تولیدی مشمول بوده است.

از این منظر، یکی از نقاط قوت و وجوه تمایز گزارش حاضر، بررسی بخشی از مواد اولیه و خوراک‌هایی است که در فهرست مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدکننده محصولات هیدروکربنی قرار می‌گیرند و در عین حال، به‌صورت مستمر یا نسبتاً منظم در بورس انرژی عرضه می‌شوند. اگرچه عرضه این محصولات در همه هفته‌ها استمرار کامل ندارد، تکرار نسبی عرضه آن‌ها امکان رصد دوره‌ای شرایط تأمین، میزان دسترسی واحدهای تولیدی به خوراک و تغییرات تعادل میان عرضه و تقاضا را فراهم می‌کند. بنابراین، این گزارش علاوه بر ارائه تصویری از وضعیت معاملات، می‌تواند میزان انطباق شرایط بازار خوراک با الزامات و محدودیت‌های ناشی از کد عمومی مذکور را نیز تا حدی آشکار کند.

هر یک از این خوراک‌ها تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل متفاوت، از جمله سیاست‌های قیمت‌گذاری، ظرفیت و برنامه عرضه پالایشگاه‌ها، سطح تقاضای واحدهای مصرف‌کننده، تغییرات نرخ خوراک، محدودیت‌های لجستیکی، کیفیت محصول و انتظارات فعالان بازار قرار دارند. از این رو، تحلیل منظم معاملات آن‌ها می‌تواند تصویر روشن‌تری از تعادل یا عدم تعادل بازار، میزان پوشش تقاضا، پایداری عرضه، شدت محدودیت تأمین و کیفیت کشف قیمت در بورس انرژی ارائه دهد. همچنین، تفکیک میان مازاد عرضه، کسری عرضه و رقابت قیمتی، امکان ارزیابی دقیق‌تر فشارهای هزینه‌ای وارد بر واحدهای تولیدی و صنایع پایین‌دستی را فراهم می‌کند.

گزارش حاضر به‌عنوان پیوست تخصصی گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی، با تمرکز بر معاملات هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، وضعیت مواد اولیه و خوراک‌های مورد نیاز واحدهای هیدروکربنی را در شش گروه اصلی شامل نفتا، MTBE، آیزوفید، آیزوریسایکل، حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ و رافینیت بررسی می‌کند. در این بررسی، روندهای غالب بازار

از منظر حجم عرضه، میزان تقاضا، نسبت پوشش تقاضا، کسری یا مازاد عرضه، شکل‌گیری رقابت قیمتی، سطح قیمت‌های معامله‌شده و رفتار معاملاتی عرضه‌کنندگان و خریداران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

هدف از تهیه این پیوست، ارائه تصویری تحلیلی و منسجم از شرایط تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی در مقطع مورد بررسی و تبیین ارتباط میان وضعیت معاملات این خوراک‌ها و الزامات مطرح‌شده در کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» است. این گزارش می‌تواند مبنایی برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت بازار، برنامه‌ریزی تأمین مواد اولیه و تصمیم‌گیری تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی، مصرف‌کنندگان صنعتی و سیاست‌گذاران حوزه انرژی و صنایع وابسته فراهم کند.

۱. نفتا

نفتا طی هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

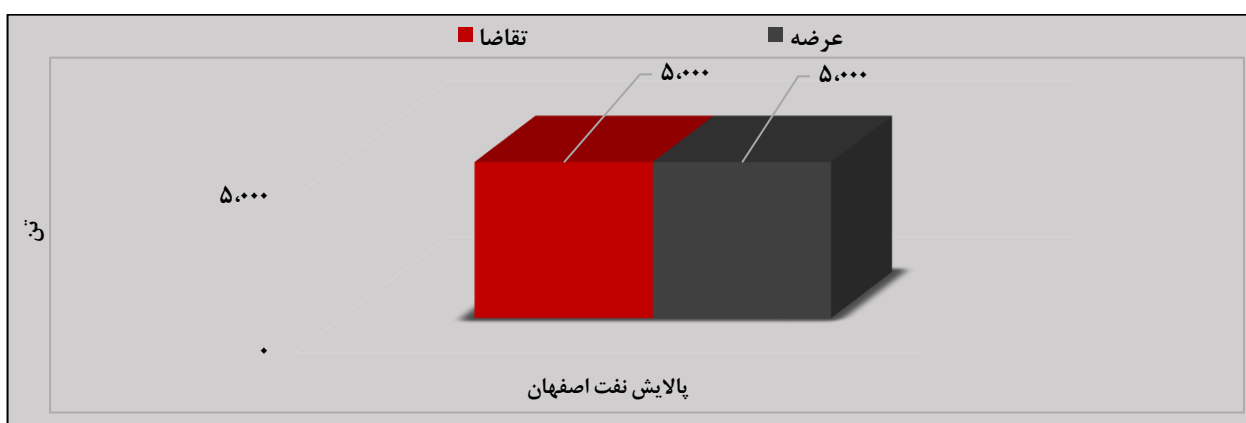
۲. MTBE

MTBE طی هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۳. آیزوفید

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، آیزوفید در بورس انرژی ایران تنها توسط پالایش نفت اصفهان عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این پالایشگاه ۵ هزار تن آیزوفید عرضه کرده و به همین میزان نیز تقاضا برای آن به ثبت رسیده است. در نتیجه، عرضه آیزوفید پالایش نفت اصفهان بدون کسری یا مازاد عرضه انجام شده و میان حجم عرضه و تقاضای ثبت‌شده تناسب کامل برقرار بوده است. بنابراین، وضعیت بازار آیزوفید در هفته مورد بررسی بیانگر تعادل کامل میان عرضه و تقاضا بوده و در این عرضه، فشاری ناشی از مازاد تقاضا یا مازاد عرضه مشاهده نشده است.

شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوفید شرکت پالایش نفت اصفهان؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

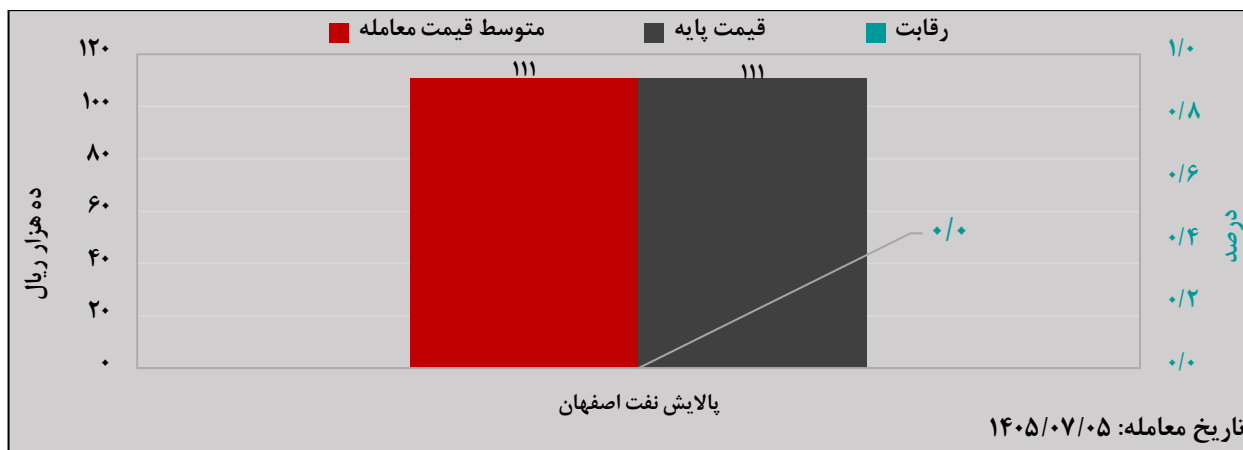

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و متوسط قیمت معامله آیزوفید در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این محصول متناسب با وضعیت عرضه و تقاضا بوده است. آیزوفید پالایش نفت اصفهان، با توجه به نبود فشار تقاضا و

تناسب میان حجم عرضه و تقاضای ثبت‌شده، با رقابت قیمتی مواجه نشد و در نهایت در سطح قیمت پایه ۱۱۱ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، تعادل میان عرضه و تقاضا و نبود فشار قابل توجه از سوی تقاضا، زمینه‌ای برای شکل‌گیری رقابت قیمتی در این عرضه ایجاد نکرده است.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی آیزوفید شرکت پالایش نفت اصفهان؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

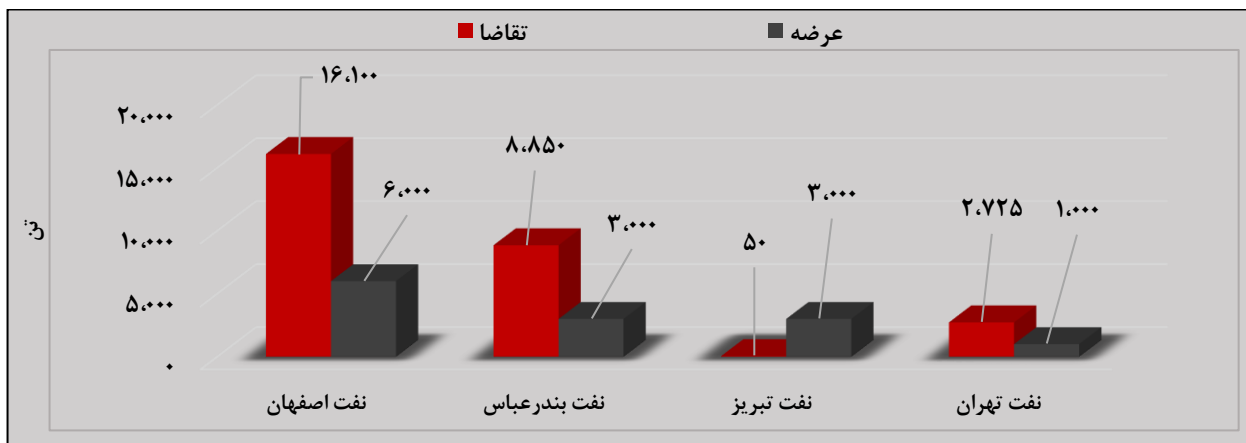
در مجموع، معاملات آیزوفید در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان‌دهنده تعادل کامل میان عرضه و تقاضا و نبود فشار مؤثر تقاضا در بازار این محصول بود. عرضه آیزوفید پالایش نفت اصفهان به‌طور کامل توسط تقاضای ثبت‌شده پوشش داده شد و در نتیجه، نه کسری و نه مازاد عرضه در این معامله شکل گرفت. این شرایط در رفتار قیمتی نیز منعکس شد و نبود فشار تقاضا مانع از شکل‌گیری رقابت قیمتی و افزایش نرخ معامله نسبت به قیمت پایه شد؛ به‌گونه‌ای که آیزوفید در سطح قیمت پایه معامله شد. بر این اساس، وضعیت معاملاتی این هفته حاکی از ثبات نسبی بازار آیزوفید و نبود فشار قیمتی ناشی از عدم تعادل عرضه و تقاضا بوده است.

۴. آیزوریسایکل

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، آیزوریسایکل در بورس انرژی ایران توسط چهار پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت بندرعباس، پالایش نفت تبریز و پالایش نفت تهران عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه ۶ هزار تن، بیشترین حجم عرضه را در میان پالایشگاه‌های عرضه‌کننده این محصول به خود اختصاص داده است؛ در مقابل، کمترین حجم عرضه مربوط به پالایش نفت تهران با ۱ هزار تن بوده است.

در سمت تقاضا نیز بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به آیزوریسایکل پالایش نفت اصفهان با ۱۶ هزار و ۱۰۰ تن بوده است. همچنین، مقایسه حجم عرضه و تقاضای ثبت‌شده برای عرضه‌های چهار پالایشگاه نشان می‌دهد که به‌جز پالایش نفت تبریز، تمامی عرضه‌ها با کسری عرضه مواجه بوده‌اند. در این میان، بیشترین کسری عرضه مربوط به پالایش نفت اصفهان بوده که با ۱۰ هزار و ۱۰۰ تن کسری، بیش از ۶۲ درصد از تقاضای ثبت‌شده برای آیزوریسایکل این پالایشگاه بدون پوشش باقی مانده است. در مقابل، آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز با عرضه ۳ هزار تن، تنها ۵۰ تن تقاضای ثبت‌شده داشته و در نتیجه با مازاد عرضه ۲ هزار و ۹۵۰ تنی مواجه بوده است.

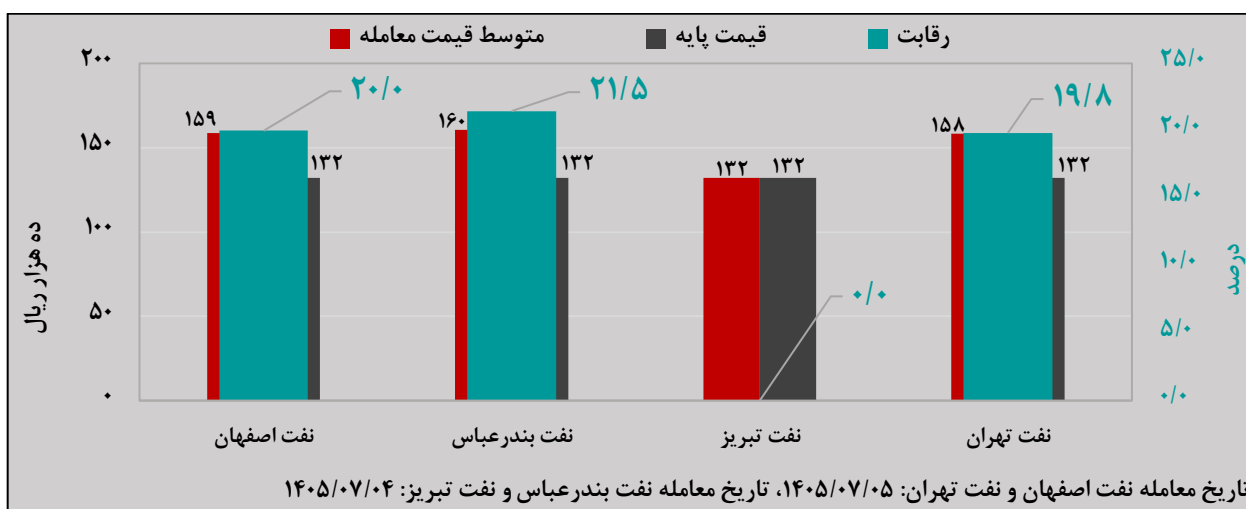
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی قیمت‌های پایه و متوسط قیمت معاملات آیزوریسایکل در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که تفاوت در میزان کسری یا مازاد عرضه، در کنار شدت فشار تقاضا، در رفتار قیمتی معاملات چهار پالایشگاه منعکس شده است. در عرضه‌های پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت بندرعباس و پالایش نفت تهران، تقاضای ثبت‌شده از حجم عرضه بیشتر بوده و ایجاد کسری عرضه، فشار تقاضا را در این عرضه‌ها افزایش داده است؛ این شرایط با شکل‌گیری رقابت قیمتی مثبت همراه بوده است. در میان این سه پالایشگاه، پالایش نفت بندرعباس با بیشترین میزان رقابت، معادل ۲۱/۵ درصد، مواجه شد و آیزوریسایکل آن در نهایت با نرخ ۱۶۰ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مقابل، پالایش نفت تبریز با مازاد عرضه قابل توجه مواجه بود؛ به گونه‌ای که حجم عرضه به مراتب بیشتر از تقاضای ثبت‌شده بود و در نتیجه، فشار مؤثری از سوی تقاضا بر این عرضه شکل نگرفت و رقابت قیمتی نیز ایجاد نشد. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، کسری عرضه در کنار تقاضای مازاد بر حجم عرضه، زمینه شکل‌گیری فشار تقاضا و رقابت قیمتی را فراهم کرده است، در حالی که در شرایط مازاد عرضه، نبود فشار مؤثر تقاضا مانع از افزایش قیمت معامله نسبت به قیمت پایه شده است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات آیزوریسایکل در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ بیانگر آن است که محدودیت عرضه در برابر تقاضای ثبت‌شده، مهم‌ترین عامل اثرگذار بر شرایط معاملاتی و قیمت این محصول در این هفته بوده است. در سه پالایشگاه اصفهان، بندرعباس و تهران، مازاد تقاضا نسبت به عرضه موجب شکل‌گیری فشار تقاضا و رقابت قیمتی شد؛ در نتیجه، بخشی از نیاز متقاضیان بدون پوشش باقی ماند و هزینه تأمین آیزوریسایکل در این عرضه‌ها افزایش یافت. در مقابل، مازاد عرضه در پالایش نفت تبریز با ضعف تقاضا همراه شد و امکان شکل‌گیری رقابت قیمتی را از بین برد. بر این اساس، بازار آیزوریسایکل در هفته مورد بررسی با دو وضعیت متفاوت مواجه بود؛ محدودیت عرضه و فشار قیمتی در بخش عمده عرضه‌ها و ضعف تقاضا و عدم شکل‌گیری رقابت در یک عرضه که نشان می‌دهد شرایط تأمین این محصول در بورس انرژی، بیش از هر چیز تابع میزان کفایت عرضه در برابر تقاضای ثبت‌شده بوده است.

۵. حلال‌ها

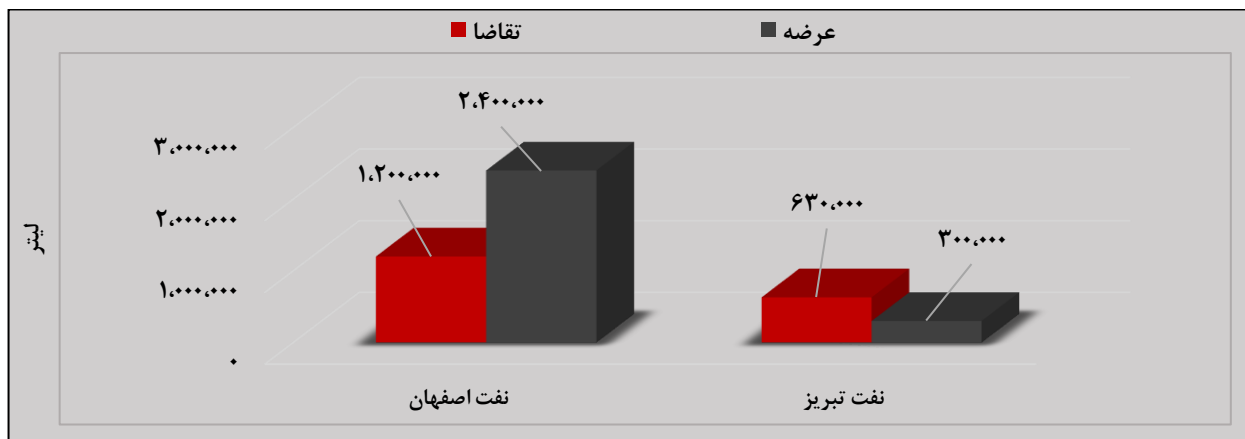
حلال‌های ۴۰۲، ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ در بورس انرژی ایران عرضه شدند که در ادامه، وضعیت معاملات هر یک از این حلال‌ها به تفکیک تولیدکننده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۵. حلال ۴۰۲

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، حلال ۴۰۲ در بورس انرژی ایران توسط دو پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان و پالایش نفت تبریز عرضه شد. پالایش نفت اصفهان با عرضه ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر (معادل یک هزار و ۸۶۰ تن) بیشترین حجم عرضه حلال ۴۰۲ را در این هفته به خود اختصاص داد و پالایش نفت تبریز نیز ۳۰۰ هزار لیتر (معادل ۲۳۳ تن) از این محصول عرضه کرد.

در سمت تقاضا، مقایسه حجم عرضه و تقاضای ثبت‌شده نشان می‌دهد که شرایط معاملاتی دو پالایشگاه متفاوت بوده است. در عرضه پالایش نفت اصفهان، تقاضای ثبت‌شده کمتر از حجم عرضه بود و در نتیجه این عرضه با مازاد ۹۳۰ تنی مواجه شد. در مقابل، برای حلال ۴۰۲ پالایش نفت تبریز تقاضایی بیش از حجم عرضه به ثبت رسید و این عرضه با کسری ۲۵۶ تنی همراه شد. بر این اساس، معاملات حلال ۴۰۲ در هفته اول مهرماه برخلاف هفته‌های قبل، با الگوی یکسانی در سمت عرضه و تقاضا همراه نبود و همزمانی مازاد عرضه در پالایش نفت اصفهان و کسری عرضه در پالایش نفت تبریز، بیانگر تفاوت شرایط تقاضا در مبادی عرضه این محصول بود.

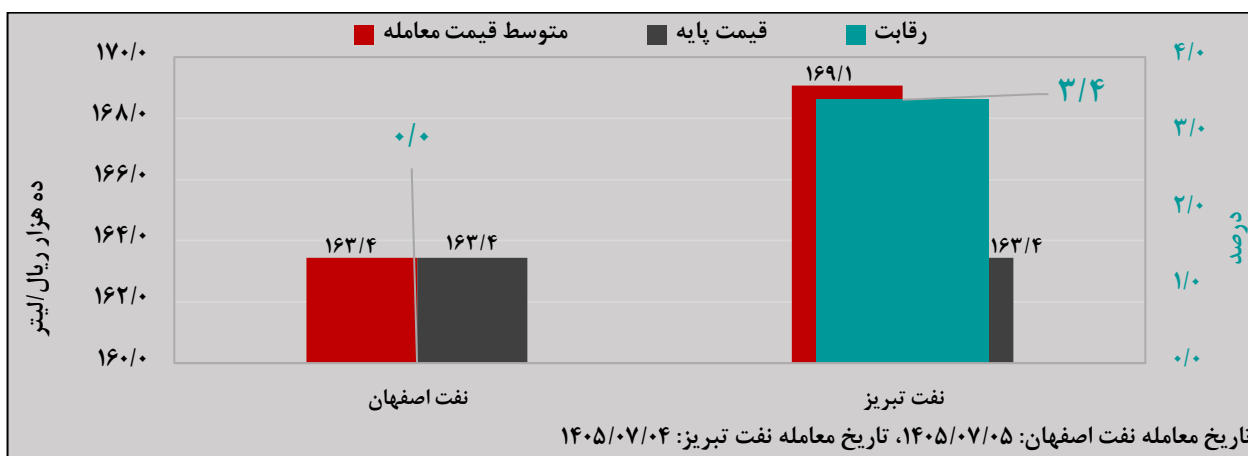
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت‌های پایه عرضه حلال ۴۰۲ در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که تفاوت در شرایط عرضه و تقاضا در دو پالایشگاه عرضه‌کننده، به رفتار قیمتی متفاوتی در معاملات منجر شده است. در عرضه پالایش نفت اصفهان، مازاد عرضه و نبود فشار تقاضا مانع از شکل‌گیری رقابت قیمتی شد و حلال ۴۰۲ این شرکت در نهایت در سطح قیمت پایه، معادل ۱۶۳ هزار و ۴۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۲۱۰ هزار و ۸۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم)، معامله شد. در مقابل، حلال ۴۰۲ پالایش نفت تبریز که با فشار تقاضا و کسری عرضه مواجه بود، با رقابت قیمتی ۳/۴ درصدی همراه شد و در نهایت با نرخ ۱۶۹ هزار و ۱۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۲۱۸ هزار و ۲۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم) مورد معامله قرار گرفت. بر این اساس، رفتار قیمتی حلال ۴۰۲ در این هفته نشان می‌دهد که مازاد عرضه و ضعف تقاضا مانع افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه شده، در حالی که کسری عرضه و فشار تقاضا به شکل‌گیری رقابت قیمتی و افزایش نرخ نهایی معامله منجر شده است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۴۰۴. ۵-۲. حلال

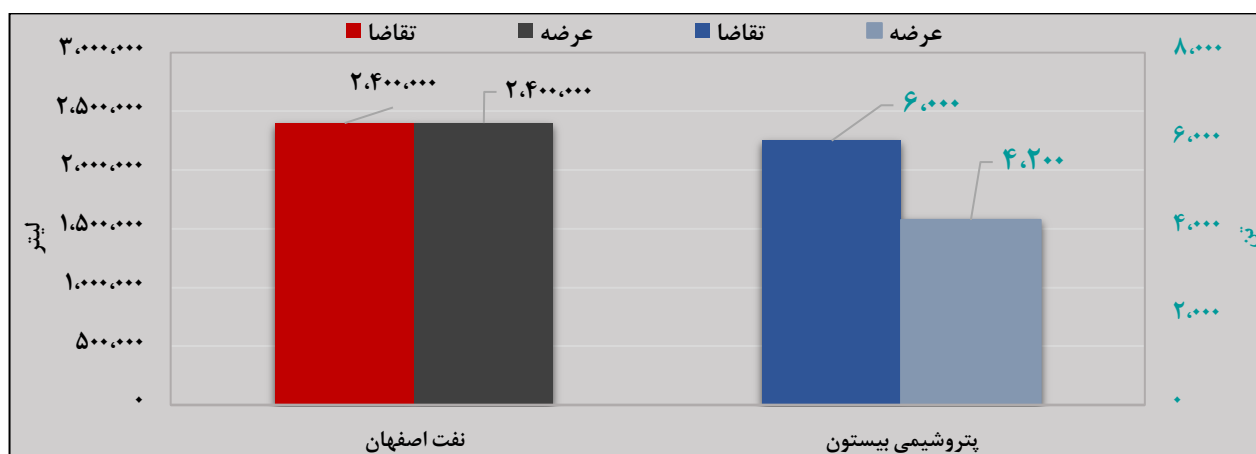
حلال ۴۰۴ طی هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۵-۳. حلال ۵۰۲

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۲ در بورس انرژی ایران توسط دو عرضه‌کننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. پالایش نفت اصفهان ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر (معادل یک هزار و ۸۶۰ تن) و پتروشیمی بیستون نیز ۴ هزار و ۲۰۰ تن حلال ۵۰۲ عرضه کردند.

در سمت تقاضا، برای حلال ۵۰۲ پالایش نفت اصفهان، ۱ هزار و ۸۶۰ تن تقاضا به ثبت رسید که متناسب با حجم عرضه این شرکت بود و در نتیجه، این عرضه با کسری یا مازاد مواجه نشد. در مقابل، برای حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون ۶ هزار تن تقاضا به ثبت رسید که در مقایسه با حجم عرضه، منجر به شکل‌گیری کسری عرضه ۱ هزار و ۸۰۰ تنی شد. بر این اساس، معاملات حلال ۵۰۲ در هفته اول مهرماه با شرایط متفاوتی در دو عرضه همراه بود؛ به‌طوری‌که عرضه پالایش نفت اصفهان در وضعیت تعادل میان عرضه و تقاضا قرار داشت، در حالی‌که عرضه پتروشیمی بیستون با فشار تقاضا و کسری عرضه مواجه شد.

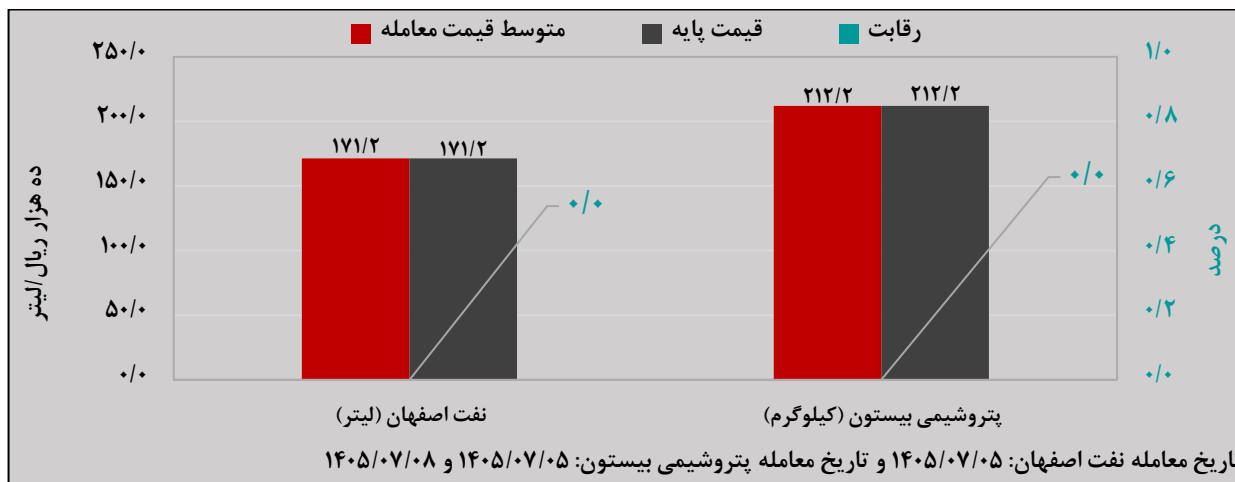
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۲ شرکت به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۲ در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که تفاوت در شرایط عرضه و تقاضا، به رفتار قیمتی متفاوتی در دو عرضه این محصول منجر نشده و هر دو عرضه بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی معامله شده‌اند. در عرضه پالایش نفت اصفهان، با توجه به تناسب میان حجم عرضه و تقاضای ثبت‌شده و نبود فشار تقاضا، رقابت قیمتی شکل نگرفت و حلال ۵۰۲ این شرکت در نهایت در سطح قیمت پایه، معادل ۱۷۱ هزار و ۲۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۲۲۰ هزار و ۹۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم)، معامله شد. در مقابل، حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون، علی‌رغم مواجهه با فشار تقاضا و کسری عرضه، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۲۱۲ هزار و ۲۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، وجود فشار تقاضا در عرضه پتروشیمی بیستون، برخلاف عرضه نفت اصفهان، به شکل‌گیری رقابت قیمتی منجر نشد و هر دو عرضه در سطح قیمت پایه به معامله رسیدند.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی خلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

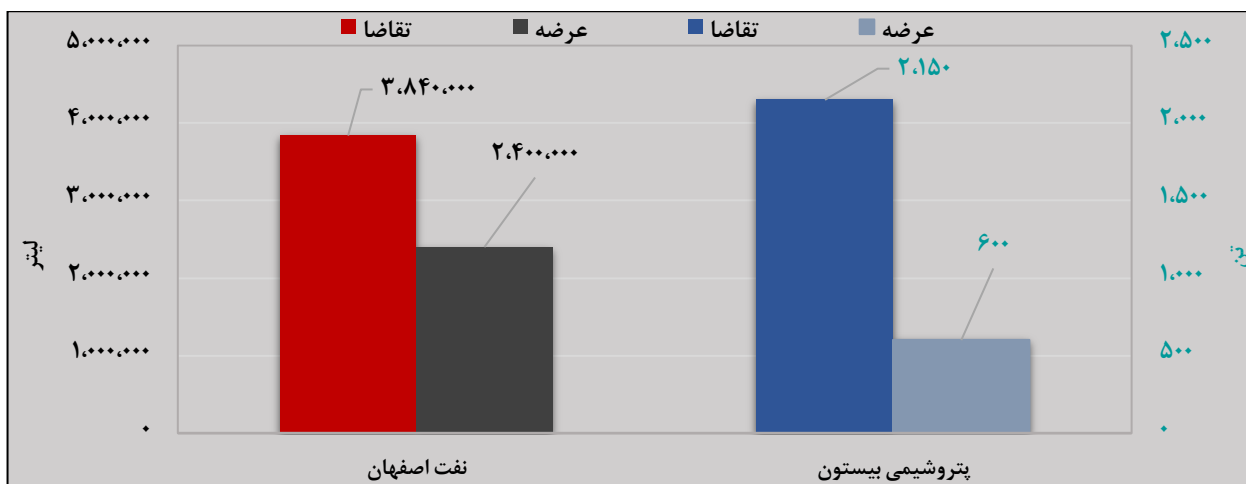
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۵-۴. خلال ۵۰۳

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، خلال ۵۰۳ در بورس انرژی ایران توسط دو عرضه‌کننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. پالایش نفت اصفهان ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر (معادل یک هزار و ۸۶۰ تن) و پتروشیمی بیستون نیز ۶۰۰ تن خلال ۵۰۳ عرضه کردند.

در سمت تقاضا، هر دو عرضه با تقاضایی بیش از حجم عرضه مواجه شدند و در نتیجه، کسری عرضه در هر دو مبدا شکل گرفت. خلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان با کسری عرضه یک هزار و ۱۱۶ تنی مواجه شد؛ به‌گونه‌ای که ۳۷/۵ درصد از تقاضای ثبت‌شده برای این محصول بدون پوشش باقی ماند. همچنین، عرضه خلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون با کسری یک هزار و ۵۵۰ تنی همراه بود و ۷۲ درصد از تقاضای ثبت‌شده برای آن بدون پوشش باقی ماند. بر این اساس، معاملات خلال ۵۰۳ در هفته اول مهرماه با غلبه تقاضا بر عرضه در هر دو مبدا و محدودیت قابل توجه عرضه، به‌ویژه در پتروشیمی بیستون، همراه بوده است.

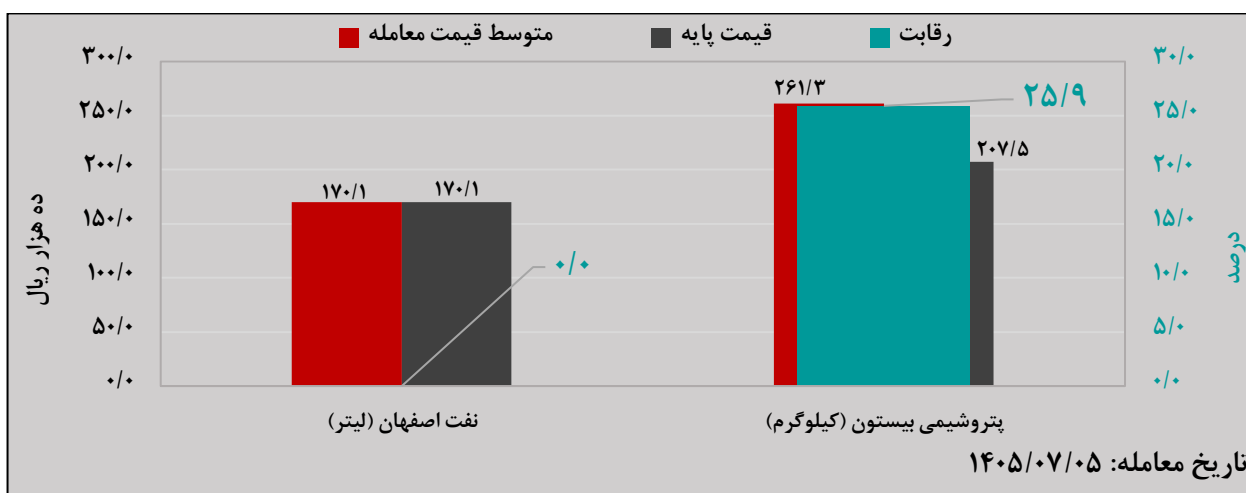
شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای خلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۳ در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که شدت فشار تقاضا و میزان کسری عرضه در دو عرضه این محصول، به رفتار قیمتی متفاوتی منجر شده است. در عرضه پالایش نفت اصفهان، با وجود ثبت تقاضای بیشتر از حجم عرضه، محدود بودن فشار تقاضا مانع از شکل‌گیری رقابت قیمتی شد و حلال ۵۰۳ این شرکت در نهایت در سطح قیمت پایه، معادل ۱۷۰ هزار و ۱۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۲۱۹ هزار و ۵۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم)، معامله شد. در مقابل، پتروشیمی بیستون با فشار تقاضای بالا و پوشش محدود تقاضای ثبت‌شده مواجه بود و این شرایط به شکل‌گیری رقابت قیمتی ۲۵/۹ درصدی منجر شد؛ به‌طوری‌که حلال ۵۰۳ این شرکت در نهایت با نرخ ۲۶۱ هزار و ۳۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، شدت بیشتر فشار تقاضا و محدودیت عرضه در پتروشیمی بیستون در سطح قیمت معاملات نیز منعکس شد، در حالی‌که محدود بودن فشار تقاضا در عرضه پالایش نفت اصفهان، مانع از افزایش نرخ معامله نسبت به قیمت پایه شد.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

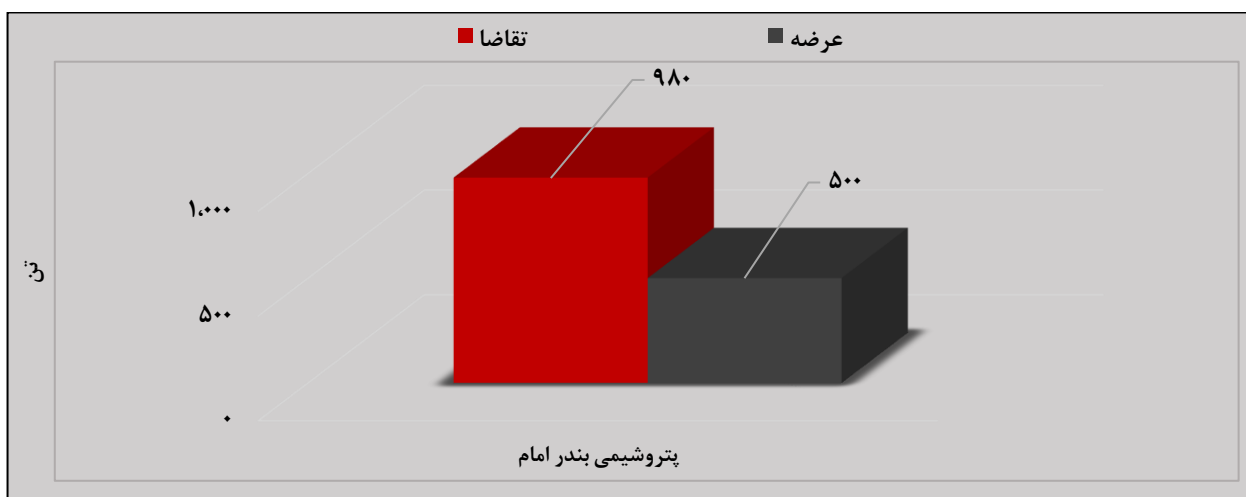
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات حلال‌های پالایشگاهی در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان‌دهنده تفاوت معنادار شرایط عرضه و تقاضا و در نتیجه، رفتار قیمتی میان حلال‌های مختلف بود. در حلال ۴۰۲، مازاد عرضه در پالایش نفت اصفهان مانع از شکل‌گیری رقابت شد، در حالی‌که کسری عرضه در پالایش نفت تبریز با رقابت قیمتی همراه بود. در حلال ۵۰۲ نیز اگرچه عرضه پتروشیمی بیستون با کسری و فشار تقاضا مواجه شد، اما این شرایط به رقابت قیمتی منجر نشد و هر دو عرضه در سطح قیمت پایه معامله شدند. در مقابل، حلال ۵۰۳ بیشترین فشار تقاضا را در میان عرضه‌های مورد بررسی نشان داد و به‌ویژه در پتروشیمی بیستون، محدودیت شدید عرضه و پوشش پایین تقاضا به شکل‌گیری رقابت قیمتی قابل‌توجه و افزایش نرخ معامله منجر شد. بر این اساس، الگوی غالب معاملات این هفته حاکی از آن است که عدم تعادل عرضه و تقاضا به‌تنهایی برای ایجاد رقابت قیمتی کافی نبوده و شدت فشار تقاضا و میزان محدودیت عرضه، نقش تعیین‌کننده‌تری در انتقال این عدم تعادل به سطح قیمت معاملات داشته است.

۶. رافینیت

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، رافینیت در بورس انرژی ایران توسط پتروشیمی بندر امام عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۵۰۰ تن رافینیت عرضه کرده و در مقابل، ۹۸۰ تن تقاضا برای آن به ثبت رسیده است. در نتیجه، عرضه رافینیت پتروشیمی بندر امام با کسری ۴۸۰ تنی مواجه بوده است؛ به گونه‌ای که حدود ۴۹ درصد از تقاضای ثبت شده برای این محصول بدون پوشش باقی مانده است.

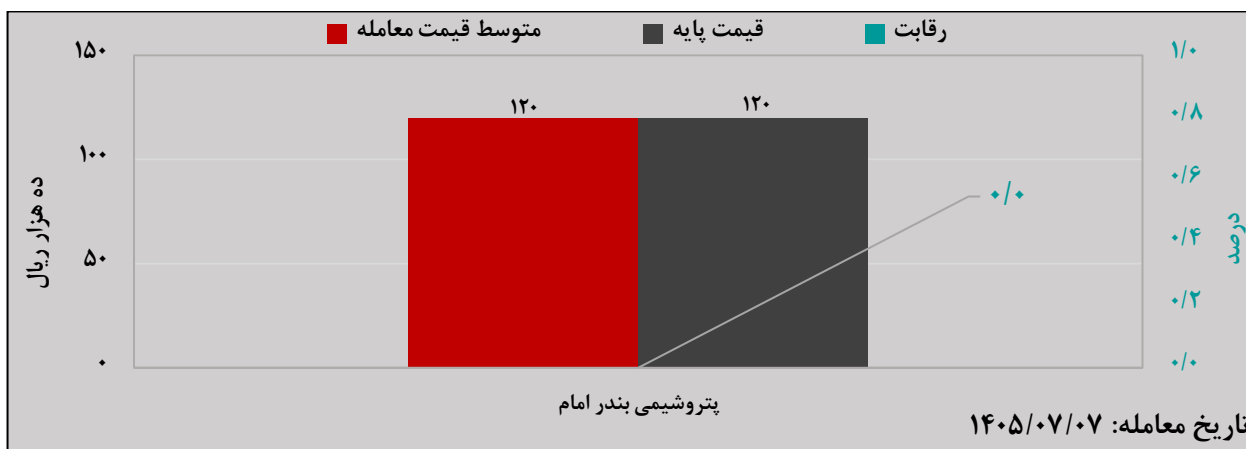
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای رافینیت شرکت پتروشیمی بندر امام؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و متوسط قیمت معامله رافینیت در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود کسری عرضه و فشار تقاضا برای عرضه پتروشیمی بندر امام، رقابت قیمتی برای این محصول شکل نگرفته است و رافینیت در نهایت در سطح قیمت پایه عرضه معامله شد. بنابراین، در هفته مورد بررسی، کسری عرضه و فشار تقاضا اگرچه موجب عدم پوشش بخشی از تقاضای ثبت شده شده، اما به افزایش نرخ نهایی معامله نسبت به قیمت پایه منجر نشده است.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی رافینیت شرکت پتروشیمی بندر امام؛ هفته اول مهر ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات رافینیت در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان‌دهنده غلبه تقاضا بر عرضه و شکل‌گیری کسری عرضه در بازار این محصول بود؛ به‌گونه‌ای که بخشی از تقاضای ثبت‌شده برای رافینیت پتروشیمی بندر امام بدون پوشش باقی ماند. با این حال، این عدم تعادل در سمت عرضه و تقاضا به افزایش نرخ معامله منجر نشد و رافینیت بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه معامله شد. بر این اساس، اگرچه محدودیت عرضه در هفته مورد بررسی موجب عدم پوشش بخشی از تقاضا شد، اما فشار تقاضای موجود به اندازه‌ای نبود که به رقابت قیمتی و افزایش نرخ معامله نسبت به قیمت پایه منجر شود.

جمع‌بندی

معاملات هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ در گروه خوراک‌ها و محصولات مورد بررسی، بیانگر تفاوت قابل‌توجه شرایط عرضه و تقاضا میان محصولات و مبادی عرضه بود. در برخی بازارها، از جمله آیزوریسایکل، حلال ۴۰۲ و حلال ۵۰۳، تقاضای ثبت‌شده از حجم عرضه فراتر رفت و در برخی از این عرضه‌ها، فشار تقاضا به شکل‌گیری رقابت قیمتی و افزایش نرخ معاملات منجر شد؛ در مقابل، در محصولاتی مانند آیزوفید و بخشی از حلال‌ها، تعادل عرضه و تقاضا یا نبود فشار مؤثر تقاضا، معاملات را در سطح قیمت پایه قرار داد. همچنین، در آیزوریسایکل و حلال‌ها، تفاوت شرایط میان عرضه‌کنندگان یک محصول واحد نشان داد که رفتار قیمتی معاملات صرفاً تابع وجود کسری یا مازاد عرضه نیست، بلکه شدت فشار تقاضا و میزان محدودیت عرضه در هر مبدأ نیز در نحوه انعکاس این عدم توازن در قیمت نهایی نقش دارد. در ادامه، وضعیت هر یک از شش گروه محصول به تفکیک جمع‌بندی می‌شود.

۱. نفتا

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، هیچ عرضه‌ای از نفتا در بورس انرژی ایران ثبت نشد؛ بنابراین، برای این محصول معامله‌ای انجام نشد و امکان ارزیابی وضعیت عرضه، تقاضا و رفتار قیمتی نفتا در هفته مورد بررسی وجود ندارد.

۲. MTBE

در هفته اول مهرماه ۱۴۰۵، هیچ شرکتی MTBE را در بورس انرژی ایران عرضه نکرد؛ در نتیجه، معامله‌ای برای این محصول ثبت نشد و داده‌ای برای بررسی وضعیت عرضه، تقاضا و قیمت آن در این هفته در دسترس نیست.

۳. آیزوفید

معاملات آیزوفید در این هفته تنها توسط پالایش نفت اصفهان انجام شد و با عرضه و تقاضای برابر، هر دو به میزان ۵ هزار تن، همراه بود. در نتیجه، نه کسری و نه مازاد عرضه شکل گرفت و محصول نیز بدون رقابت قیمتی در سطح قیمت پایه ۱۱۱ هزار تومان به‌ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، بازار آیزوفید در هفته مورد بررسی در شرایط تعادل کامل عرضه و تقاضا قرار داشت و فشاری برای افزایش قیمت معاملات ایجاد نشد.

۴. آیزوریسایکل

بازار آیزوریسایکل در هفته اول مهرماه با غلبه تقاضا بر عرضه در سه پالایشگاه اصفهان، بندرعباس و تهران و در مقابل، مازاد قابل‌توجه عرضه در پالایش نفت تبریز همراه بود. در پالایش نفت اصفهان، کسری عرضه به ۱۰ هزار و ۱۰۰ تن رسید

و بیش از ۶۲ درصد از تقاضای ثبت شده بدون پوشش باقی ماند؛ در حالی که پالایش نفت تبریز با عرضه ۳ هزار تن در برابر تنها ۵۰ تن تقاضا، با مازاد ۲ هزار و ۹۵۰ تنی مواجه شد. در سه عرضه دارای کسری، رقابت قیمتی شکل گرفت و بیشترین رقابت، معادل ۲۱/۵ درصد، در پالایش نفت بندرعباس ثبت شد و نرخ معامله آن به ۱۶۰ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم رسید. در مقابل، عرضه تبریز بدون رقابت و در قیمت پایه معامله شد. بنابراین، در این هفته محدودیت عرضه و فشار تقاضا در بخش عمده عرضه‌های آیزوریسایکل با افزایش قیمت همراه بود، در حالی که مازاد عرضه در تبریز مانع شکل گیری رقابت شد.

۵. حلال‌ها

در گروه حلال‌ها، شرایط معاملات میان محصولات و حتی میان عرضه کنندگان یک محصول متفاوت بود. در حلال ۴۰۲، پالایش نفت اصفهان با مازاد ۹۳۰ تنی و بدون رقابت معامله شد، در حالی که عرضه پالایش نفت تبریز با کسری ۲۵۶ تنی، رقابت ۳/۴ درصدی و افزایش نرخ معامله همراه بود. در حلال ۵۰۲، عرضه پالایش نفت اصفهان در تعادل کامل قرار داشت و عرضه پتروشیمی بیستون با کسری ۱ هزار و ۸۰۰ تنی مواجه شد، اما هیچ یک از دو عرضه به رقابت قیمتی منجر نشدند. در مقابل، هر دو عرضه حلال ۵۰۳ با کسری مواجه بودند؛ با این حال، شدت فشار تقاضا در پتروشیمی بیستون بیشتر بود و کسری ۱ هزار و ۵۵۰ تنی و عدم پوشش ۷۲ درصدی تقاضا، به رقابت ۲۵/۹ درصدی و معامله در نرخ ۲۶۱ هزار و ۳۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم انجامید؛ در حالی که عرضه پالایش نفت اصفهان با وجود کسری ۱ هزار و ۱۱۶ تنی، بدون رقابت معامله شد. بر این اساس، در گروه حلال‌ها، صرف وجود کسری عرضه برای شکل گیری رقابت کافی نبود و شدت فشار تقاضا و میزان محدودیت عرضه، نقش مهم تری در رفتار قیمتی معاملات داشت.

۶. رافینیت

رافینیت پتروشیمی بندر امام با عرضه ۵۰۰ تن در برابر تقاضای ۹۸۰ تن، با کسری ۴۸۰ تنی مواجه شد و حدود ۴۹ درصد از تقاضای ثبت شده برای آن بدون پوشش باقی ماند. با این حال، این کسری به شکل گیری رقابت قیمتی منجر نشد و رافینیت در سطح قیمت پایه معامله شد. در نتیجه، اگرچه محدودیت عرضه در این هفته موجب کاهش میزان پوشش تقاضا شد، اما فشار تقاضای موجود در حدی نبود که به افزایش نرخ معامله نسبت به قیمت پایه منجر شود.

مجموع داده‌های هفته اول مهرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که شرایط بازار خوراک‌ها و محصولات مورد بررسی از الگوی یکسانی پیروی نکرده است؛ برای نفتا و MTBE عرضه‌ای ثبت نشد؛ آیزوفید در شرایط تعادل کامل عرضه و تقاضا و بدون رقابت معامله شد؛ در آیزوریسایکل، کسری عرضه در سه مبدأ با رقابت قیمتی همراه بود، در حالی که مازاد عرضه در تبریز مانع رقابت شد؛ و در گروه حلال‌ها نیز تفاوت شدت فشار تقاضا باعث شد برخی عرضه‌های دارای کسری در قیمت پایه و برخی دیگر با رقابت معامله شوند. رافینیت نیز با وجود کسری عرضه، بدون رقابت در قیمت پایه معامله شد. بر این اساس، در هفته اول مهرماه، رابطه میان کسری عرضه و افزایش قیمت در همه محصولات یکسان نبوده و شدت فشار تقاضا، میزان محدودیت عرضه و شرایط هر مبدأ عرضه، عوامل تعیین کننده تری در شکل گیری رقابت و انتقال عدم توازن بازار به قیمت معاملات بوده‌اند.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>